



Biblioteksplan 2020–2024

Dokumentets namn	Biblioteksplan 2020–2024	Diariernr	KS 2020/694
Dokumenttyp	Plan		
Fastställd av	Kommunstyrelsen	Datum och paragraf	2020-10-14 § 260
Dokumentansvarig/processägare	Bibliotekssamordnare	Giltighetstid	2020-10-20–2024-12-310
Reviderat datum (beslut)			
Övrig info			



Innehåll

Inledning	3
Biblioteksorganisationen.....	3
Ansvar	3
Kopplingar till lagstiftningar och regionala dokument.....	3
Omvärldsanalys.....	4
Nuläge	5
Framtid.....	6
Kopplingar till kommunala styrdokument	4
Tid	9
Uppföljning	9



Inledning

Enligt bibliotekslagen skall kommuner inneha en särskild plan för sin samlade biblioteksorganisation. Biblioteksplanen är ett styrdokument, beslutat hos kommunstyrelsen som beskriver den samlade biblioteksverksamheten. Planen har två delar; en nulägesbeskrivning av de befintliga biblioteksresurserna, samt särskilda utvecklingsområden för perioden 2020-2024. Utvecklingsområdena grundar sig på lagstiftning, styrdokument och omvärldsanalys.

Biblioteksorganisationen

Biblioteksverksamheten tillhör Tillväxt-och utvecklingsförvaltningen.

Verksamheten består av huvudbibliotek i Sveg och filialbibliotek i Lillhärdal, Hede, Vemdalen, Funäsdalen och Ytterhogdal. Samtliga filialer är integrerade folk-och skolbibliotek. Biblioteket vid Bäckedals folkhögskola har egen huvudman men köper personaltimmar av den kommunala biblioteksorganisationen. Södra skolan i Sveg har ett eget skolbibliotek. Detta bemannas av folkbibliotekets personal. Skolorna i Lofsdalen och Bruksvallen samverkar med Funäsdalens och Svegs bibliotek löpande.

Ansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för biblioteken i Härjedalens kommun. Bibliotekslagen, som är en ramlag, reglerar verksamheten genom att fastställa uppdrag och prioriteringar. Skollagen föreskriver att elever ska ha tillgång till skolbibliotek.

Kopplingar till lagstiftningar och regionala dokument

Bibliotekslagen (2013:801).

§ 2 i Bibliotekslagen, ändamålsparagrafen, beskriver uppdraget:

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning, samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla

Lagen slår fast att folkbiblioteken och skolbiblioteken ska prioritera:

- Barn och ungdomar
- Personer med funktionsvariation
- Personer med annat modersmål än svenska
- Nationella minoriteter.

”Alla ska ha fri tillgång till god biblioteksservice, oavsett var de bor i landet”

Kungliga Biblioteket

Skollagen (2010:800).

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.



Barnkonventionen (2018:1197)

Från 2020-01-01 är barnkonventionen svensk lag.

Kopplingar till regionala styrdokument

Kulturplan för region Jämtland Härjedalen 2019–2022

Den regionala biblioteksverksamheten 2019–2020

Kopplingar till kommunala styrdokument

Härjedalens kommuns vision

Härjedalens kultur och fritidsplan 2020–2022

Omvärldsanalys

Biblioteken bär ett demokratiskt uppdrag. Mitt i samhället med rötterna i folkbildningen, finns biblioteken. Med påverkan av samhällsförändringar förmår biblioteken att anpassa sig och kan svara mot nya och förändrade behov. En viktig uppgift för biblioteken är att visa upp, marknadsföra och informera om bibliotekets vida uppdrag. En vanlig tjänst hos biblioteken är att ta del av litteratur för hemlån. Då biblioteket har fler funktioner än att förmedla litteratur, är det viktigt att uppmärksamma bibliotekens mångsidighet. För att nå fler medborgare med bibliotekets service behöver biblioteket prioritera mer resurser att arbeta med *uppsökande verksamhet*, ex mot förskolor, äldreboenden och medborgare som inte har möjlighet att besöka biblioteken.

Biblioteken finns där, med självklarhet, för alla. De utmaningar som samhället står inför och där biblioteken spelar en viktig roll, handlar framförallt om teknik, lärande, litteratur och läsning, integration och tillgänglighet. Biblioteken har och kommer i framtiden att ha många samhällsviktiga roller. Som ett nav i kunskapssamhället, lokal och regional utvecklingsfaktor, arena och offentligt rum. Det finns ett nytt behov av samhällsservice, med medborgarens behov i centrum, där biblioteksrummet och dess resurser spelar en viktig och självklar roll för att skapa möjlighet till möten, delaktighet, aktivitet och lugn.

Teknik/tillgänglighet och integration

Ny teknik och databaserad information vidgar, men även begränsar tillgången till information och kunskap. Det digitala utanförskapet och de stora klyftorna i digital kompetens och avsaknad av teknisk utrustning skapar behov där biblioteken kan och bör vara kuggen i informationslandskapet.

Exempelvis vikten av Wi-fi och datorer på alla bibliotek, välutbildad personal som handleder och informerar kring databaser och utbildning i källkritisk granskning.

Lärande/litteratur och läsning

Nätbaserade utbildningar skapar möjligheter men kan också begränsa. I lärandet och det ökande behovet av inkludering och informations- och mediekunnighet är bibliotekens infrastruktur, speciellt i glesbygd, och bibliotekariernas kompetens en garanti för de demokratiska förutsättningarna. Skolbibliotekens roll blir allt viktigare, för barn och ungdomars läsande och för deras informations- och mediekunnighet. Exempelvis bibliotekslokaler med media, rimliga öppettider, bemannade skolbibliotek, ett aktivt läsfrämjande arbete bland barn, unga och vuxna.

Dagens och framtidens bibliotek kräver än mer kompetens, annan service, fler tjänster och



andra prioriteringar exempelvis uppsökande verksamhet. Samverkan, samordning och innovativa lösningar kommer att vara framgångsfaktorer i framtidens bibliotek. Vi måste hitta metoder för att lösa morgondagens problem.

Nuläge

De prioriterade områdena

Nationella minoriteter

Biblioteket samverkar med den samordnaren för det samiska förvaltningsområdet. Biblioteket erbjuder media på sydsamiska och om sydsamiska förhållanden samt utställningar. Det finns även ett mindre bestånd på de andra nationella minoritetsspråken.

Personer med olika funktionsförutsättningar

I bibliotekslokalerna är den fysiska tillgängligheten för människors olika behov anpassad. Tillgängligheten på webbplatsen är anpassad genom möjligheten att lyssna och ändra textstorlek. Det finns även lättläst information om kommunen att tillgå på hemsidan.

Biblioteken tillhandahåller olika typer av specialmedier, vilket innebär lättlästa och/eller bearbetade böcker, inläst litteratur som läses med olika typer av teknik (ex appar, talsyntes på dator, talboksläsare mm) och storstilböcker. För alla med behov av inlästa media erbjuds nedladdning via Myndigheten för tillgängliga media (MTM) och deras talbokstjänst Legimus. En service för alla åldersgrupper, som används frekvent för barn och ungdomar. Information ges vid behov och inplanerat till olika målgrupper, pedagoger, vårdpersonal, föräldrar med flera.

Personer med annat modersmål än svenska

Samtliga bibliotek tillhandahåller litteratur på andra språk och lättläst svensk litteratur. Ett bestånd av framförallt barn- och ungdomslitteratur finns uppbyggt medan de vuxnas behov tillgodoses genom inlån av media från internationella biblioteket eller via Östersunds bibliotek som härbärgerar regionens samlade media på andra språk. En digital tidskriftstjänst erbjuds där besökare kan läsa dagstidningar på en mängd olika språk. (Pressreader)

Barn och ungdomar

Förskolan/förskolebarnen

Samtliga förskolor i kommunen tar del av biblioteksservice, omfattning och innehåll beroende på geografiskt läge och förskolornas verksamhet. De flesta förskolor besöker regelbundet sitt bibliotek med en mindre barngrupp och några förskolor beställer och hämtar boken. Ett stort bestånd av media för förskolebarnen finns på alla bibliotek och komplettering sker ständigt utifrån aktuella och lokala behov samt önskemål. Biblioteken har även samarbete med barnvårdscentralen.

Bibliotekets lokaler, media och utbud

Biblioteken besöks även efter skoltid av barn i olika åldrar. Bibliotekspersonalen skapar en trygg mötesplats och en bra miljö att vistas i. Föräldrar besöker biblioteken tillsammans med sina barn, för att låna, läsa och vara i lokalerna. På några av biblioteken erbjuds teaterföreställningar i samverkan med teaterförening och studieförbund. I samarbete med studieförbund anordnas bland annat läsfrämjande aktiviteter för lovskola. Biblioteket möter upp ett behov av lovaktiviteter för barn och unga, ofta i samarbete med interna eller externa aktörer.



Övriga områden

Vuxenutbildningen

Biblioteken erbjuder service till studenter även inkluderat distansstudenter. Framförallt handlar det om litteraturförsörjning och tillgång till studielokal.

Uppsökande verksamhet

Uppsökande verksamhet görs av barnbibliotekarien till förskolor och skolor.

Samverkan

Biblioteken har samarbete med olika kommunala avdelningar och fungerar som länk för kommunala frågor. Med föreningar, studieförbund, organisationer, hembygdsrörelsen och lokala initiativtagare finns samarbete kring arrangemang och informationsspridande.

Biblioteken i regionen arbetar tillsammans i olika projekt och kring gemensamma utvecklingsfrågor under ledning av den regionala biblioteksorganisationen. I många sammanhang samordnas resurserna med goda resultat.

Digital delaktighet

Ett av de viktigaste områdena är informations- och kunskapsförmedling. Aktiviteter för att öka kunskapen om hur IT kan användas pågår, bland annat gällande källkritik, sökningar, databaser, hjälpmedel, läs- och surfplattor och webbtjänster. Förutom tillgång till teknik och handledning erbjuder biblioteken Wi-Fi och möjligheter till olika tjänster, till exempel utskrift, kopiering och scanning. Under 2018 påbörjades en treårig utbildning regionalt för all bibliotekspersonal. Utbildningen genomförs av Kungliga biblioteket på uppdrag av regeringen och kallas ”Digitalt först”. Arbetet syftar till att lyfta personalens digitala kompetens som i förlängningen bör ge medborgarna större digital kompetens.

Litteratur och läsning

Medieförsörjningen, med möjligheten för alla att via biblioteken få tillgång till önskat material är grunden i verksamheten. Media köps in planerat utifrån personalens professionella bedömning av lokala och aktuella behov, utgivning, allsidighet och kvalitet, samt utifrån efterfrågan från besökarna. Det som av olika anledningar inte köps in, fjärlånas från andra bibliotek i landet, internationella biblioteket eller lånecentralen. Inom kommunen transporteras media varje vecka mellan biblioteken då det finns ett gemensamt bestånd där låntagare kan reservera och låna media från kommunens alla bibliotek. Förmedlingen av litteraturen sker med boksamtal och tips på biblioteken, med bokcirklar och författarbesök.

Mötesplats och arena

Bibliotekets infrastruktur med biblioteket i alla delar av kommunen ger goda möjligheter att skapa mötesplatser och kulturella arenor.

Framtidens biblioteksverksamhet

Prioriterade områden

Nationella minoriteter

- Nära samverkan med samordnaren för det samiska förvaltningsområdet, regelbundna möten för samordning och planering. Minst två möten/år.



- Inköp av media på samiska och om samiska förhållanden. Kompletzt utbud av all litteratur utgiven på samiska på huvudbiblioteket.
- Gemensamma arrangemang: föreläsningar, utställningar, teaterföreställningar.
- Fortsatt arbete med extern och intern skyltning på samiska.
- Utbud av litteratur på samtliga minoritetsspråk kompletteras med depositioner från internationella biblioteket.

Personer med olika funktionsförutsättningar

- Allmän och riktad information och handledning kring specialmedier, nedladdning, utrustning och teknik. Riktad information till personal inom vård, skola, förskola och omsorg.
- Fortbildning av all bibliotekspersonal i teknik och utrustning. Ett tillfälle/år.
- Inköp av litteratur grundat på efterfrågan/behov. Viss andel special-litteratur i beståndet.
- Inköp av utrustning vid behov och efterfrågan

Personer med annat modersmål än svenska

- Fortsatt uppbyggnad av basbestånd av barn- och ungdomslitteratur på förekommande språk. Eget bestånd på de fyra vanligast förekommande språken. Samarbete med övriga kommuner i regionen kring litteratur på andra språk än svenska.
- Inköp av basbestånd av vuxenlitteratur på arabiska och persiska. Eget bestånd som kompletteras med enstaka depositioner.
- Fortsatt uppbyggnad av beståndet av lättläst svensk litteratur. Utifrån aktuellt behov.
- Samverkan med SFI, rektorer samt förskolornas pedagoger när det gäller exempelvis: erbjuda tillfällen till biblioteksintroduktion, handledning i informationssökning, sagostunder, bokprat, högläsning samt andra lässtimulerande insatser.
- Utifrån läget i kommunen erbjuda stöd och insatser till de asylsökande i samverkan med studieförbund och frivilliga. Utifrån aktuellt behov.

Barn och ungdomar

Förskolan/förskolebarnen

- Regelbunden kontakt med samtliga förskolor. Biblioteksbesök, högläsning och bokkassar.
- BVC-träffar. Fortsätta att tillsammans med Barnvårdscentralerna erbjuda minst ett tillfälle för nyblivna föräldrar med tips och information om högläsning, rim och ramsor, språkutveckling. Göra regelbundna besök på familjecentralen.
- Samverkan med ledningen i bildningsförvaltningen/ förskolechefer när det gäller övergripande planerings och informationsmöten gällande bibliotekets förskoleverksamhet.



Bibliotekets lokaler, media och utbud

- Bibliotekslokalerna som mötesplats för barn och föräldrar med ett aktuellt och attraktivt utbud av media, arrangemang och aktiviteter.
- Fortsatt utveckling av inredning, skyltning och media för barn, ungdomar och föräldrar.
- I samverkan med föreningar och studieförbund erbjuda minst två arrangemang/termin, fördelat på de olika enheterna.
- Vara en aktiv del i lovskola och lovaktiviteter.
- Öka den uppsökande verksamheten

Grundskolan

- Samtliga skolor i kommunen har tillgång till bemannade skolbibliotek. Verksamheten är anpassad utifrån lokala förutsättningar och behov.
- Fortsatt utveckling av verksamheten på samtliga skolor i nära samverkan med pedagoger och rektorer.
- Samverka med ledningen för bildningsförvaltningen för att utveckla skolbiblioteken.

Övriga områden

Vuxenutbildningen

- Samarbeta med och ge service till Kommunala vuxenutbildningen.

Hbtq

- Erbjuder media och information kring hbtq-frågor.

Vård och omsorg

- Alla äldreboenden i kommunen erbjuds ta del av biblioteksservice. Samarbeta med hemtjänst, arbetsterapeuter och övrig personal.
- Bjuda in till en träff/år för läsombud och högläsare. Regionalt eller kommunalt.

Uppsökande verksamhet

- Undersöka behovet och möjligheterna till utveckling av den uppsökande verksamheten i samverkan med lokala aktörer och inflyttarservice. Prioriterade områden är kommunens ytterområden.
- Samarbeta med externa och interna aktörer kring bibliotekets uppsökande verksamhet.

Samverkan

- Fortsatt samverkan med nuvarande samarbetspartners.
- Skapa nya samverkansgrupper.

Digital delaktighet

- Fortsätta kompetensutvecklingen som påbörjades 2018. En utbildning regionalt för all bibliotekspersonal. Utbildningen genomförs av Kungliga biblioteket på uppdrag av regeringen och kallas "Digitalt först". Arbetet syftar till att lyfta personalens digitala



kompetens som i förlängningen bör ge medborgarna större digital kompetens och delaktighet

- Fortsatt erbjuda tillgång till teknik och handledning, wifi och möjligheter tex utskrift, kopiering och scanning.
- Anordna aktiviteter för att öka kunskapen om hur it kan användas, källkritik, sökningar, databaser, hjälpmedel, läs-och surfplattor, nya medietyper och webbtjänster av olika slag.

Litteratur och läsning

- Även fortsättningsvis transportera media varje vecka mellan biblioteken. Inköpen ska fortsätta i samma omfattning som tidigare och fördelas mellan enheterna utifrån lokala och aktuella behov.
- Anordna boksamtal, boktips, bokcirklar, författarbesök samt biblioterapi i grupp eller enskilt. Självklara metoder för litteraturförmedling och inspiration.

Mötesplats och arena

- Verksamheten med program/arrangemang, författarbesök och utställningar fortsätter.
- Arrangemangen ska så långt möjligt ske i samverkan med föreningar, organisationer eller kommunala verksamheter.

Personal

- Intern fortbildning, där personalen hjälper varandra vidare i specifika områden, regionala studiedagar och konferenser. Om möjligt deltagande i nationella konferenser. Initiativ till egen fortbildning i olika former ska uppmuntras.
- Fortlöpande diskussion i gruppen kring hur rekrytering och kompetensutveckling ska ske.

Stärkta bibliotek

Härjedalens kommun har beviljats medel från Kulturrådets satsning ”Stärkta bibliotek” för en projektanställning på 100 % i ett år. Biblioteken kommer att fokusera på att aktivt jobba med uppsökande verksamhet och digitalt utanförskap. Projektets fokus utgår från bibliotekslagen och dess prioriterade grupper.

I tidigare ansökan till har biblioteksverksamheten beviljats medel för att skapa ett läsfrämjande sinnesrum i bibliotekets lokaler. Detta kommer att utformas efter samverkan med andra verksamheter, så som LSS-verksamhet, skola, förskola, resurspedagoger med mera. Biblioteket kommer också att erbjuda yoga för med fokus på läsning och upplevelser.

Tid

Biblioteksplanen gäller under perioden 2020-2024. Utvärderas och vid behov revideras årligen.

Uppföljning

Biblioteksplanen gäller från 2020-01-01 till och med 2024-12-31. Planen ska följas upp årligen och införlivas i ordinarie arbete med planering och uppföljning.